

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

**KONCERTNA
POSLOVALNICA**

KOMORNI
CIKEL
2016/2017

ALEXANDER GADJIEV, klavir

3. abonmajski koncert
Dvorana Union, Maribor, 10. marec 2017 ob 19.30

SPORED

Robert Schumann (1810–1856)
Kreisleriana, op. 16

1. Izredno živo
2. Zelo ponotranjeno in ne prenašlo
3. Zelo razburjeno
4. Zelo počasi
5. Zelo živahno
6. Zelo počasi
7. Zelo hitro
8. Hitro in igrivo

***

Franz Liszt (1811–1886)
Leta romanja — Drugo leto: Italija

Petrarkov sonet št. 41 v Des-duru
Petrarkov sonet št. 104 v E-duru
Petrarkov sonet št. 123 v As-duru

Po branju Danteja: Fantasia quasi sonata v d-molu

Skladbe z nocojšnjega sporeda posebej vse tisto, kar ponavadi označujemo s slogovno oznako romantika – napajajo se pri estetiki fragmenta (krajša, nezaključena dela, ki pretrgajo z jasno strukturiranostjo klasicizma), v ospredje postavljajo osvobojen subjekt, ki greši, ki tava in išče svojo rešitev ter je blizu norosti, pomembna pa sta tudi narava in moč emocij vseh vrst. Za pravega znanilca romantike je mogoče šteti nemškega pisatelja, skladatelja, slikarja in vsesplošnega fantasta Ernsta Theodorja Amadeusa Hoffmanna, zato ni čudno, da so si motive iz njegovih del, polnih fantastike in demonskih sil, sposodili številni skladatelji – Leó Delibes in Peter Iljič Čajkovski za baleta *Coppélia* oz. *Hrestač*, Jacques Offenbach in Paul Hindemith za operi *Hoffmannove pripovedke* in *Cardillac* ter končno tudi **Robert Schumann** (1810–1856) za svojo klavirsko zbirko *Kreisleriana, op. 16*.

Schumann je svojo mojstrovino napisal kmalu po tem, ko je dokončal *Otroške prizore, op. 15*, v zanj sila nesrečnem času, ko je skušal Frederick Wieck na vsak način ločiti Roberta in svojo hčerko Claro ter tako preprečiti ljubezenske zublje, ki so se mu zdeli neprimerni. Tako je glasba obema zaljubljenca predstavljala skoraj edino sredstvo, preko katerega sta se lahko sporazumevala in izpovedovala. To je mogoče

razbrati iz obeh ciklusov, in sicer *Otroških prizorov*, ki naj bi nastali zaradi Clarine pripombe, da se Robert včasih obnaša kot otrok ter *Kreisleriane*, v kateri lahko najdemo temo, posvečeno Clari.

Schumanna je precej navdušilo branje Hoffmannovega romana *Življenjski nazori mačka Murra* (1821), v katerem je natančno popisana tudi pot dirigenta Kreislerja. Sprva je Schumann želel v svojem časopisu *Neue Zeitschrift für Musik* napisati obsežno kritiko Hoffmannovega romana, toda kasneje si je premislil in je formo literarne kritike raje zamenjal za osem glasbenih miniatur, ki jih je domislil v štirih kratkih dneh, leta 1838. Naslov je pravzaprav okrajšava za Kreislerjeva dela (*Opus Kreislerianum*), delo pa je sicer posvečeno kolegu Fryderyku Chopinu, a pravi naslovnik je bila v resnici Clara. Iz Schumannovega pisma takrat devetnajstletni Clari izvemo: »Od mojega zadnjega pisma sem napisal cel zvezek novih del. Imenoval jih bom *Kreisleriana*, v njih pa glavno vlogo igrata ti in misel na tebe.« Hoffmannov kapelnik Kreisler je figura, ki jo poganja vrsta emocij in je razpeta med tragiko, navdušenjem, veličino in grotesknostjo. Schumann si celotnega dela ni zamislil v programskem smislu, zato ne sledi Hoffmanovim razvojnim linijam, temveč izriše nekakšen psihogram junaka, tipičnega romantičnega umetnika, v katerem pa je mogoče prepoznati tudi odseve osebnostnega temperamenta pianistke Clare.

Osem skladb, »fantazij«, presega v svoji prepletenosti in dramaturški premišljenosti vse, kar je Schumann ustvaril do tistega trenutka. Trem počasnim stavkom stoji nasproti pet hitrejših, v katerih je sila gibanja pogosto prignana na rob vzdržnosti in pogosto prestopa v groteskno, celo strašljivo vzdušje, celota pa je v enoten amalgam povezana prek igre med tonaliteta g-mola in B-dura, ki tudi sicer v Schumannovem opusu pogosto opravljata vlogi šifer strastnega in liričnega.

V podoben kontekst romantičnega je mogoče postaviti tudi ustvarjalnost **Franza Liszta** (1811–1886), ki je pozornost sicer sprva vzbudil kot pianistični virtuoz. V svojem času si je s svojimi vragolijami za klavirjem prislužil izrazito naklonjenost, ki jo je mogoče primerjati z današnjimi vreščecimi trumami najstnic ob nastopu deških skupin, v takšnem občudovanju pa lahko gotovo prepoznamo izstopajočo vlogo romantičnega subjekta. Na svoja lastna, izvirna pota pa Liszt ni stopal samo kot pianist (številne izboljšave v pianistični tehniki) ter kasneje kot skladatelj (zaslužen je za rojstvo simfonične pesnitve), temveč tudi v osebnih razmerjih. Tako je leta 1835 na vsesplošno zgražanje grofica Marie d'Agoult zapustila svojega moža in družino ter se v Švici pridružila takrat 24-letnemu razvpitemu klavirskemu virtuozu. Naslednja štiri leta sta skupaj potovala po Švici in Italiji, rodili pa so se jima trije otroci.

Prva dva zvezka klavirske zbirke *Leta popotovanja* vsebuje skladbe, ki so nastale prav v času potovanja, naknadno pa je Liszt celoto popravil in mnogo kasneje dodal še tretji zvezek. Podobno kot Liszta fantastika lahko tudi popotovanje razumemo kot tipični romantični simbol tavajočega subjekta, ki išče in blodi, da bi končno našel svoj duševni mir – o tem nam ne nazadnje pričata dve izstopajoči glasbeni deli, Schubertov ciklus *Zimsko popotovanje* in Mahlerjeve *Popotnikove pesmi*, nasploh pa se zdi, da je Lisztu kot osrednji zgled služil Goethejev razvojni roman *Učna leta Wilhelma Meistra*.

Če je v prvem zvezku (*Švica*) *Popotovanj* v središču narava in njen odnos do subjekta, potem se v središče drugega zvezka (*Italija*) bolj kot pokrajina zrcalita likovna umetnost in literatura. Zvezek sestoji iz sedmih skladb, pri čemer je prvo (*Sposalizio*) navdihnila znamenita Rafaelova slika *Poroka Marije* in drugo (*Il Penseroso*) Michelangelova skulptura na grobnici Lorenza Medičejskega v Firencah. Naslednje miniature pa so nastale po vzoru literarnih del.

Trije Petrarkovi soneti so bili napisani leta 1839 originalno kot samospevi za visoki tenor, a jih je Liszt v istem času tudi priredil za solistični klavir s tolikšnim poslušom za lirične zmožnosti inštrumenta, da je težko sklepati na primarno »pesemsko« poreklo. Edini ostanek je skrit v sorazmerno razbiti, fragmentarni melodiki, ki redko zapoje v daljših lokih.

Poleg del Petrarce sta ljubimca Liszt in grofica d'Agout pogosto skupaj prebiralta Dantejeva dela. Čeprav je končni naslov *Po branju Danteja* prevzet po pesmi Victorja Hugoja, skoraj ne more biti dvoma, da so Liszta navdihnili »strašni kriki, besede bolečine in toni jeze«, o katerih govori Dante v svojem Peklu. Pod vplivom teh literarnih izkušenj je Liszt zasnoval sonato, ki jo je napisal za svoje koncertne turneje in prvič izvedel leta 1839 na Dunaju pod naslovom *Fragment po Danteju*, nato pa še večkrat predelal in jo leta 1856 objavil v drugem zvezku zbirke *Leta popotovanja*.

Enostavčna sonata, v kateri ne gre preslišati pravih orkestrskih podtonov in simfonične zasnove (kasneje je Liszt napisal tudi *Simfonijo Dante*), prinaša kontrastni material: prvi odsek, torej počasen uvod, se napaja pri demonskem intervalu zvečane kvarte (tritonus), ki služi za opis pekla, sledi hitri odsek, ki se zdi kot slika trpečih duš in nato še koralna melodija kot višek ljubezenske scene Francesce da Rimini. Sonata se konča z divjo kromatiko v oktavah, kar pomeni, da sile zla slavijo svojo končno zmago. V oblikovnem pogledu bi lahko iskali ostanke sonatne forme, vendar pa je Liszt obliko večstavčnosti znotraj enostavnosti razvil šele kasneje v svoji *Sonati v h-molu*, zato izmikajoča oznaka žanra *Fantasia quasi sonata* precej natančno opisuje Lisztovo razpetost med romantično željo po čim bolj programsko-dramatični osmislitvi glasbe in hkrati navezanost na strukture, prevzete iz klasicistične glasbe.

Gregor Pompe

ALEXANDER GADJIEV

Alexander Gadjiev se je rodil 23. 12. 1994 v Gorici. Klavir se je pričel učiti s petimi leti starosti pri svoji mami Ingrid Silič, novogoriški pianistki in pedagoginji, ki ga je poučevala do osmega leta starosti. Leta 2001 je postal učenec Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici, kjer se je do leta 2013 učil v razredu Sijavuša Gadjieva, svojega očeta in priznanega ruskega pianista ter profesorja klavirja. Po osnovni šoli se je leta 2008 vpisal v znanstveni licej Duca degli Abruzzi v Gorici, ki ga je leta 2013 zaključil z najvišjo možno oceno.

Leto prej, julija 2012, pa je z najvišjo oceno, pohvalo in posebno omembo diplomiral na državnem konservatoriju v Ceseni v Italiji. Leta 2013 se je vpisal na salzburški Mozarteum, kjer študira v razredu prof. Pavla Gililova.

Alexander Gadjiev se je od rane mladosti udeleževal lokalnih in nacionalnih tekmovanj, na katerih je prejel mnoge nagrade in priznanja. Bil je prvonagrajeni v Minerbiju leta 2002, v Castiglione Fiorentinu leta 2003 in v Raveni 2004, kasneje, leta 2007, pa na državnem tekmovanju v Ljubljani in 2010 v Velenju, kjer je s svojo igro prepričal komisijo, da mu je dodelila absolutno 1. mesto v njegovi kategoriji. Zelo mlad je pričel s samostojnimi nastopi: ko je bil star devet let, je ob 50. obletnici šole Emila Komela v Gorici nastopil kot solist s šolskim orkestrom v Haydnovem *Koncertu za klavir v C-duru*, z enajstimi leti pa se je že zelo uspešno predstavil na prvih samostojnih koncertih v Gorici, Novi Gorici, Trstu, Čedadu in Turinu. Leta 2009, star petnajst let, je izvedel *Koncert za klavir* E. Griega z orkestrom Arsatelier iz Gorice in z orkestrom ljubljanske SNG Opere in baleta v Slovenski filharmoniji v Ljubljani.

V letih 2010 in 2011 je za svoje izvedbe premišljeno zasnovanega programa prejel odlične kritike, predvsem za samostojne koncerte v Padovi (Avditorij Pollini), Trstu (Teatro Verdi), za koncert v okviru klavirskega festivala v Mariboru in v Slovenski filharmoniji ter v okviru festivala komorne glasbe v Dilsbergu v Nemčiji.

Na prvem mednarodnem pianističnem tekmovanju Piano FVG in Sacileju je maja 2012 prejel 3. nagrado in v finalu z orkestrom FVG pod vodstvom dirigenta Tiziana Severinija izvedel *Prvi klavirski koncert* P. I. Čajkovskega. Junija 2012 je na državnem tekmovanju *Premio nazionale delle arti* v Trstu osvojil prvo nagrado. Ob zaključku tekmovanja je predsednik komisije prof. Guido Salvetti zapisal: »Po večdnevnem poslušanju treh etap tekmovanja je komisija soglasno sprejela

odločitev, da prvo nagrado dobi Alexander Gadjiev. Najvišjo nagrado prejme za izredne interpretativne sposobnosti, mojstrsko obvladovanje klaviature in močno komunikacijsko izražanje.«

V novembru 2013 je osvojil zmago na 30. ediciji slovitega tekmovanja Premio Venezia, ki se ga lahko udeležijo le najodličnejši diplomanti italijanskih konservatorijev in si prislužil izvedbo koncertov v gledališču La Fenice. Italijanski glasbeni kritik Mario Messinis je po tekmovanju v časopisu *Il Gazzettino* zapisal: »Zmagovalec, devetnajstletni Alexander Gadjiev, je po mojem mnenju ena od najbolj močnih osebnosti novega evropskega pianizma. Odlično pozna tehnično-dinamične odnose ter izraža instrumentalno polnost, kontrolo in gorečnost.«

Kot dobitnik te prestižne nagrade je imel v koncertni sezoni 2013/2014 več koncertov v različnih italijanskih mestih (Benetke, Bologna, Padova, Treviso, Torino, Palermo itd.), v Parizu in Londonu.

Junija 2014 je bil polfinalist na izjemno uglednem mednarodnem tekmovanju Gine Bachauer v Salt Lake Cityju. Oktobra 2014 je igral Beethovnov *Peti koncert za klavir* z orkestrom Padova e Veneto pod vodstvom A. Nanuta.

Aprila 2015 je v beneškem gledališču La Fenice pod taktirko slovitega ruskega dirigenta Jurija Temirkanova igral *Prvi koncert* D. Šostakoviča. Posnetek koncerta je bil med drugim predvajan tudi na tretjem programu državnega radija. Maja 2015 pa je igral tudi *Tretji koncert za klavir* S. Prokofjeva z Moldavsko filharmonijo v Kišinjevu pod vodstvom romunskega dirigenta A. Ganea. Decembra 2015 je prejel prvo nagrado in nagrado občinstva na prestižnem mednarodnem tekmovanju Hamamatsu na Japonskem, kar mu je prineslo okoli 40 koncertov v Aziji in Evropi.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

GODALNI KVARTET NOVE ZELANDIJE

4. april 2017 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

4. koncert Komornega cikla in za izven

*Spored: W. A. Mozart, G. Farr, J. Body,
F. Mendelssohn-Bartholdy*

SIMFONIČNI ORKESTER IZ NORRKÖPINGA

Dirigent: **Florian Krumpöck**

Solist: **Emmanuel Tjeknavorian, violina**

24. april 2017 ob 19.30, Velika dvorana SNG Maribor

4. koncert Orkestrskega cikla in za izven

Spored: Felix Mendelssohn-Bartholdy, Gustav Mahler

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, uradne ure: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. Dvorana Union: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

VEČER
RADIO CITY

Naklada: 150 kosov, brezplačen izvod.